

**РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ИНСТИТУТ ЗА СТАНДАРДИЗАЦИЈУ СРБИЈЕ**

Број: 1541/19-20-01/2022
Датум: 1.12.2022. године

БЕОГРАД

**ПЛАН ДОНОШЕЊА СРПСКИХ СТАНДАРДА И СРОДНИХ
ДОКУМЕНАТА ЗА 2023. ГОДИНУ**

Намерно остављена празна страница.

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Овај план представља синтезу 175 појединачних планова доношења српских стандарда и сродних докумената за 2023. годину које су припремиле комисије за стандарде и сродне документе (у даљем тексту: комисије за стандарде) у Институту за стандардизацију Србије (у даљем тексту: Институт), поткомисије и стручни савети. Од тог броја, у општим областима стандардизације укупно 127 радних тела ће бити укључено у процес доношења стандарда које, осим 115 комисија за стандарде, укључује и 9 поткомисија (ознака: PKS), а за три области стандардизације преузимање страних докумената ће обавити Стручни савет за опште области стандардизације (ознака: SS1). У областима електротехничке стандардизације и информационих технологија 48 комисија за стандарде ће радити на испуњењу плана доношења стандарда за 2023. годину, у које су укључене и 6 области стандардизације за које нису формиране комисије за стандарде, Стручни савет за стандардизацију у области електротехнике и информационих технологија (ознака: SS2) бити ангажован на преузимању међународних и европских стандарда као српских стандарда (видети табелу 1).

Институт је од 1. јануара 2017. године постао пуноправни члан европских организација за стандардизацију CEN и CENELEC. Комисије за стандарде се од тог датума придржавају рокова и фаза у паралелној изради и гласању на радне документе европских стандарда, а посебно гласања у фази јавне расправе и фази завршног гласања.

Свака комисија за стандарде је свој план за 2023. годину припремила на основу стручних основа за израду програма рада и годишњег плана рада комисија за стандарде за доношење српских стандарда и сродних докумената за 2023. годину, као и Програма развоја Института за период 2022-2024, узимајући при томе у обзир потребе привредних субјеката, органа државне управе, тела за оцењивање усаглашености, научно-истраживачких организација, образовних установа и других заинтересованих страна, чији представници учествују у раду комисија за стандарде. Имајући у виду

опредељење Републике Србије за прикључење Европској унији и обавезе Института које произлазе из тог контекста, односно из пуноправног чланства у европским организацијама за стандардизацију CEN и CENELEC, појединачни планови комисија за стандарде у потпуности су усаглашени са плановима рада европских техничких радних тела у чијем раду представници Института учествују, односно чији рад прате.

Овај план је израђен по методологији по којој су приказане планске категорије три фазе израде српских стандарда, и то: нацрти стандарда, дефинитивни текстови нацрта стандарда и објављени стандарди.

Садржина овог плана је подељена и приказана у три посебна табеларна дела, који следе после ових уводних напомена и заједничког резимеа, од којих је сваки део уређен по областима стандардизације, тј. по надлежним комисијама за стандарде.

Први део плана (Део 1, две странице) садржи информације о стандардима и сродним документима које Институт намерава да донесе или мења у 2023. години, а који нису настали идентичним или еквивалентним преузимањем међународних или европских стандарда. Другим речима, први део плана садржи само пројекте нових изворних српских стандарда, тј. стандарда који нису идентични или еквивалентни европским и/или међународним стандардима, од којих се неки доносе први пут, а неки представљају измене или ревизије раније објављених српских стандарда. Овај део плана усклађен је са захтевима Уредбе 1025/2012 Европског парламента и Савета, о европској стандардизацији.

Други део плана (Део 2, 69 страница) садржи објављене међународне и европске стандарде и сродне документе које Институт до сада није преузео у национални систем стандардизације, а који су објављени у ранијем периоду. Објављени међународни стандарди и сродни документи су унети у план на захтев заинтересованих страна и Институт ће их преузети као српске стандарде и сродне документе методом превођења на српски језик

или методом прештампавања.

Трећи део плана (Део 3, 856 страница) садржи само пројекте нових српских стандарда и сродних докумената који за основу имају европске стандарде одн. европске радне документе, који су, на основу тренутно доступних информација, у разним фазама развоја. Неки од тих европских стандарда ће бити објављени у 2023. години и Институт ће их преузети у роковима које су прописале европске организације за стандардизацију CEN и CENELEC, а неки ће у 2023. години бити у нижим фазама развоја (фази нацрта европског стандарда за јавну расправу и фази коначног текста нацрта европског стандарда) и обавеза Института је да паралелно гласа на та европска радна документа и да их преузима као српска радна документа.

Поред ознаке сваког српског стандарда, односно сродног документа, по правилу, у плану је дата ознака европског или међународног стандарда са којим се врши усаглашавање, тј. документа који представља основу за израду српског стандарда, односно сродног документа. Поред тога, планиране фазе израде српских стандарда и сродних докумената исказане су по месецима календарске године.

Скраћенице које се користе у овом плану имају следећа значења:

NA – нацрт српског стандарда или сродног документа (документ настао уобличавањем преднацрта у складу са одредбама релевантних упутстава, на којем је извршена унификација и који се, одлуком комисије за стандарде, ставља на јавну расправу);

DT – дефинитивни текст нацрта српског стандарда или сродног документа (документ настао на основу нацрта и примедба и предлога достављених у периоду јавне расправе које је комисија за стандарде усвојила и који одлуком комисије за стандарде добија сагласност за објављивање);

10.99 – предлог новог пројекта – потфаза одлучивања у којој комисија за стандарде доноси одлуку о прихватању предлога за нови пројекат;

30.60 – потфаза о завршетку рада одн. изјашња-

вању комисије за стандарде о нацрту српског стандарда на српском језику

40.20 – почетак јавне расправе – потфаза јавне расправе која означава почетни временски период за давање примедби на нацрт стандарда;

40.60 – завршетак јавне расправе – потфаза јавне расправе која означава крајњи датум достављања примедби на нацрт стандарда;

50.60 – потфаза у доношењу стандарда ради завршетка поступка одобравања дефинитивног текста нацрта српског стандарда;

60.60 – завршна потфаза у доношењу стандарда која започиње језичком редактуром и графичким уређивањем дефинитивног текста нацрта стандарда у случају да су примедбе у поступку јавне расправе условиле измену текста, а завршава се објављивањем решења о његовом доношењу у гласилу Института и на интернет- страници Института;

sr – српски стандард или сродни документ који се објављује на српском језику;

en – српски стандард или сродни документ који се објављује на енглеском језику.

izv – изворни српски стандард или сродни документ;

PP – српски стандард или сродни документ настао методом превођења европског или међународног стандарда, односно сродног документа на српски језик;

PR – српски стандард или сродни документ који се објављује на енглеском језику, а настао је методом прештампавања европског или међународног стандарда, односно сродног документа;

PS – српски стандард или сродни документ који се објављује на енглеском језику, а настао је методом проглашавања европског или међународног стандарда, односно сродног документа.

Нови српски стандарди и сродни документи, као и ревизије објављених српских стандарда и сродних докумената доносе се по истом поступку.

Ознаке комисија за стандарде усклађене су са ознакама техничких комитета Европског комитета за стандардизацију (CEN), Европског комитета за електротехничку стандардизацију (CENELEC), Међународне организације за стандардизацију (ISO), Међународне електротехничке комисије (IEC), као и са ознакама поткомитета Здруженог техничког комитета ISO/IEC JTC 1 (Информациона технологија).

Нацрт овог плана, са свим припадајућим деловима, утврђен је на седници Стручног савета за опште области стандардизације одржаној 27.09.2022. године и на седници Стручног савета за стандардизацију у области електротехнике,

информационих технологија и телекомуникација, одржаној дописним путем од 20. до 27. септембра 2022. године.

Предлог овог плана утврђен је на 172. седници Управног одбора Института, која је одржана 26.10.2022. године, а постављен је на интернет-страницу Института 1.11.2022. године.

Овај план је донет на другој редовној седници скупштине Института која је одржана у периоду од 7. до 30. новембра 2022. године и постављен је на Интернет-страницу Института 1. децембра 2022. године

РЕЗИМЕ

У 2023. години Институт планира рад на укупно 3.828 српских стандарда и сродних докумената, од којих ће 232 бити на српском, а 3.596 на енглеском језику (видети табелу 1). Од тог броја, неки ће бити завршени само до фазе нацрта, неки до фазе дефинитивног текста нацрта, а неки до фазе стандарда (објављеног документа).

У складу са примењеним планским категоријама, у 2023. години планира се израда 1.068 нацрта, 1.682 дефинитивна текста нацрта, као и да се објави укупно 1.743 српска стандарда и сродна документа (видети табелу 2).

Од 232 стандарда на српском језику на којима се планира рад у разним фазама развоја у 2023. години, започеће се рад на превођењу 142 стандарда, а остали су започети у претходном периоду и доспеће у фазу објављивања у 2023. години. Од укупно 232 документа на српском језику у разним фазама, у 2023. години планира се објављивање 205 стандарда и сродних докумената на српском језику (видети табелу 5). Од тог броја, у Одељењу за металургију, машинство, грађевинарство и саобраћај планирано је да се објави 70 стандарда, у Одељењу за хемијске технологије, пољопривреду, шумарство, безбедност, животну средину и опште стандарде 103 стандарда и у Одељењу за електроенергетику и енергетику 19 и Одељењу за телекомуникације и информационе технологије 13 стандарда.

Од докумената који се уносе у план, 160 докумената је идентично са међународним стандардима и сродним документима (122 са ISO и 38 са ISO/IEC), а планира се рад и на 13 изворних српских стандарда, као резултат преиспитивања и доношења одлуке о ревизији и/или измени постојећих издања.

Преглед броја српских стандарда и сродних докумената којима се преузимају европски стандарди и сродни документи по фазама и месецима израде дат је у табели 3, преглед броја српских стандарда и сродних докумената којима се преузимају међународни стандарди и сродни документи по фазама и месецима израде дат је у табели 4, док је преглед броја српских стандарда

који се објављују на српском језику дат у табели 5.

У мају 2022. године започете су активности у вези са припремом предлога плана доношења српских стандарда и сродних докумената за 2023. годину. У вези са тим, Институт је позвао Министарство привреде, Сектор за квалитет и безбедност производа, које је надлежно за послове стандардизације да обавести остала министарства да доставе листе српских стандарда и сродних докумената које је потребно да Институт обухвати својим Планом доношења српских стандарда и сродних докумената за 2023. годину, да би служили као подршка спровођењу техничких и других прописа у областима за које су надлежна поједина министарства. Осим тога, Институт је у мају 2022. године на својој интернет-страници поставио позив за укључивање заинтересованих страна у изради плана доношења српских стандарда за 2023. годину а такође је и путем електронске поште послао позив свим заинтересованим странама као што су привредна друштва, друге организације и заједнице, корисници услуга Института, групације и удружења Привредне коморе Србије, чланове Инжењерске коморе Србије, као и друга правна и физичка лица да и они искажу своје предлоге за доношење српских стандарда. Рок за достављање предлога био је 24. јун 2022. године. До тог рока Институту је достављено укупно 14 предлога министарстава, привредних друштава и осталих заинтересованих страна које су релевантне комисије за стандарде анализирале и прихваћене предлоге унеле у план доношења српских стандарда за 2023. годину.

Позвана министарства доставила су Институту своје предлоге за израду српских стандарда у 2023. години који су релевантни за имплементацију техничких прописа, и то:

- Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре,
- Министарство трговине, туризма и телекомуникација,
- Министарство унутрашњих послова,

- Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде,
- Министарство рударства и енергетике,
- Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања,

као и Дирекција за мере и драгоцене метале, орган управе у саставу Министарства привреде.

Од позваних привредних субјеката, своје предлоге за доношење српских стандарда за 2023. годину доставило је њих пет. Преглед укупног броја српских стандарда као и области стандардизације које су заинтересоване стране невеле у својим дописима исказане су у табели 6.1 док је број предлога српских стандарда и сродних докумената од заинтересованих страна који су унети у план доношења за 2023. годину дат у табели 6.2 овог документа.

Такође, обавеза Института је да у току 2023. године паралелно преузима све стандарде са листа хармонизованих европских стандарда за европске директиве као што су директива о електричним уређајима за рад на ниском напону (LVD), електромагнетској компатибилности (EMC), безбедности машина (MD), општој безбедности производа (GPSD), лифтовима (LD), личној заштитној опреми (PPE), опреми и заштитним системима намењеним за употребу у потенцијално експлозивним атмосферама (ATEX), буци коју емитује опрема која се употребљава на отвореном простору, радио и телекомуникационо терминалној опреми (RTTED), мерним инструментима (MID), као и за све остале директиве које су до сада преузете у правни систем Републике Србије.

У организационим јединицама Института, односно ширим областима стандардизације планира се доношење следећих стандарда и сродних докумената:

У области **рударства и металургије** планира се израда нацрта и дефинитивних текстова нацрта стандарда у следећим ужим областима: ватростални материјали, челик; племенити метали; бакар и легуре бакра; методе хемијских анализа гвожђа и челика; лаки метали и њихове легуре; испитивања без разарања; механичка испитивања метала; рударство; нафтно рударство; и металургија праха.

У области **машинства** планира се израда нацрта и дефинитивних текстова нацрта стандарда у следећим ужим областима: високе производне технологије, машине алатке и ситан алат; заваривање и сродни поступци; посуде и опрема под притиском; дизалице, опрема за дизање и континуални транспорт; делови за причвршћивање (навоји, вијци и навртке); технички цртежи, толеранције и зупчаници; гасна инфраструктура, опрема за природни течни нафтни гас; мерење протока флуида у затвореним цевоводима и мерење количине топлотне енергије; уређаји за грејање и грејна тела; индустријске арматуре; гасни апарати; котловска постројења и цевоводи; индустријске арматуре; лифтови, покретне степенице и покретна базишта; безбедност машина; хидрауличне машине и криогена техника; и механичке вибрације и удари.

У области **грађевинарства** планира се израда нацрта и дефинитивних текстова нацрта стандарда у следећим ужим областима: бетон, армирани бетон и преднапрегнути бетон; гипс и производи од гипса; врата, прозори и грађевинско стакло; топлотна техника у грађевинарству; савремени керамички материјали; геотехника; системи аутоматског управљање и надзора у зградама; географске информације; акустика у грађевинарству; зграде и инжењерско-грађевински објекти; безбедност од пожара - техничке мере безбедности зграда од пожара; хидрометрија; елементи за зидање и покривање кровова; снабдевање водом и Инжењерство отпадних вода; димњаци; керамичке плочице и санитарна опрема; конзервација културног наслеђа; пројектовање бетонских конструкција; челичне конструкције, спрегнуте конструкције од челика и бетона и алуминијумске конструкције; прорачун дрвених и зиданих конструкција; материјали за путеве.

У области **саобраћаја, возила и механизације** планира се израда нацрта и дефинитивних текстова нацрта стандарда у следећим ужим областима: поштански саобраћај; друмска возила, трактори и машине за пољопривреду и шумарство; машине за земљане радове; туризам и сродне услуге; мотори са унутрашњим сагоревањем; примене на железници; бродоградња и

поморске конструкције; ваздухопловство; логистика, контејнери за транспорт терета и унутрашњи транспорт; светлост и осветљење; безбедност друског саобраћаја и инелигентни транспортни системи; и опрема пута.

У области **хемијских технологија** планира се израда нацрта и дефинитивних текстова нацрта стандарда у следећим ужим областима: корозија и заштита материјала од корозије металним и другим неорганским превлакама; природни гас; текстил; текстилне машине и помоћни уређаји; еластичне, текстилне и ламинатне подне облоге; заштитна одећа и заштитна опрема; мазива и сродни производи; горива нафтног порекла; лабораторијска опрема; кожа и обућа; гума и производи од гуме; целулоза, папир и картон; боје, лакови и сродне технологије и производи; хемија; амбалажа; пластичне масе и битумен, битуменска везива и флексибилне траке за хидроизолацију.

У области **пољопривреде, прехранбене и дрвне индустрије и шумарства** планира се израда нацрта и дефинитивних текстова нацрта стандарда у следећим ужим областима: системи менаџмента безбедношћу хране; семе и плодови уљарица, масти и уља биљног и животињског порекла и њихови споредни производи; жита, махуњаче и њихови производи; храна за животиње; млеко и производи од млека; машине за прехранбену индустрију; анализа хране – хоризонталне методе; ђубрива и оплемењивачи земљишта; микробиологија и биотехнологија; дуван и производи од дувана и упалаљачи; машине за обраду дрвета; зачини, чај, кафа и какао; сензорске анализе; чврста биогорива; посуђе и прибор у додиру са храном; плоче на бази дрвета; намештај; и обло дрво и резана грађа - трајност дрвета и производа на бази дрвета.

У области **безбедности, заштите и животне средине** планира се израда нацрта и дефинитивних текстова нацрта стандарда у следећим ужим областима: одрживост и друштвена одговорност; безбедност и отпорност; опрема за спорт и рекреацију; безбедност дечијих играчака и заштита потрошача; стоматологија; оптика, фотоника и заштита очију; безбедност од пожара; квалитет ваздуха; квалитет воде; квалитет земљишта; козметика; заштита од буке;

карактеризација и управљање отпадом; медицинска средства; медицинска средства; заштита од јонизујућег зрачења и нанотехнологије.

У области **општих стандарда** планира се израда нацрта и дефинитивних текстова нацрта стандарда у области величине, јединице и мерни инструменти; оцењивање усаглашености и менаџмент квалитетом; системи менаџмента заштитом животне средине; менаџмент енергијом и уштеда енергије.

У области **електроенергетике** планира се израда нацрта и дефинитивних текстова нацрта стандарда у следећим ужим областима: структура информација, документације и графичких симбола, општи аспекти за снабдевање електричном енергијом, мерење електричне енергије и управљање оптерећењем, феритни материјали и суперпроводност, физичке величине и јединице, безбедност апарата за домаћинство и сличних електричних апарата, управљање и комуникација у електроенергетском систему, парне турбине; проводници за надземне водове; електромагнетска компатибилност, услови околине, класификација и методе испитивања, основни принципи и принципи безбедности за интерфејс човек-машина; обележавања и идентификације; електричне инсталације на бродовима; електрични каблови; секундарне ћелије и батерије; електрична вуча; потационе електричне машине; електролучно заваривање; електрични апарати за потенцијално експлозивне атмосфере; осигурачи; изолатори; одводници пренапона; катодне рендгенске цеви; жице за намотаје; светиљке и сродна опрема; алармни системи; заштита од атмосферског пражњења; релеји са ненормираном побудом; енергетска постројења изнад 1 кV; електричне инсталације ниског напона; електрични изолациони материјали; опрема за безбедност електростатичког фарбања и завршне обраде; изолациони материјали у електротехници; високонапонске расклопне апаратуре и блокови; нисконапонске расклопне апаратуре; струје кратког споја; ветрогенератори.

У области **електронике и телекомуникација** планира се израда нацрта и дефинитивних текстова нацрта стандарда у следећим ужим

областима: енергетска електроника; полупроводничке компоненте; електромеханички саставни делови за електронске уређаје; пиезоелектричне и диелектричне компоненте за контролу и селекцију фреквенција; оптички проводници, каблови, прибор и системи; уређаји са равним екранима; алармни системи, аудио, видео и мултимедијални системи, уређаји и опрема, телекомуникационе технологије.

У области **информационих технологија** планира се израда нацрта и дефинитивних текстова нацрта стандарда у следећим ужим областима: софтверски и системски инжењеринг; картице и лична идентификација; информатика у здравству и медицини; аутоматска идентификације и обухватање података и електронска размена података, софтверски инжењеринг, примена ИТ у образовању и Интернет, мерење и управљање у индустријским процесима и међусобно повезивање ИТ уређаја.

За производе који су усаглашени са захтевима *хармонизованих европских стандарда* сматра се да су истовремено усаглашени са битним захтевима европских директива новог приступа”, као и директива које се заснивају на „новом приступу”, и зато се такви производи могу слободно стављати у промет на јединственом тржишту ЕУ.

Планом доношења српских стандарда и сродних докумената за 2023. годину планирано је доношење 265 српских стандарда којим се преузимају хармонизовани европски стандарди, чијом применом се остварује претпостављена усаглашеност са основним захтевима европских директива. Поред тога, у току 2023. године преузимаће се сви новообјављени хармонизовани стандарди и то у роковима које дефинишу европске организације за стандардизацију.

¹ Крајњи рок до којег европски стандард који је донео Европски комитет за стандардизацију (CEN) мора бити примењен на националном нивоу јесте шест месеци од дана достављања стандарда националним чланицама (doa), а за европски стандард који је самостално развио и донео Европски комитет за

До 31. августа 2022. године Институт је објавио 26.112 неелектротехничка српска стандарда и сродна докумената која су идентична са одговарајућим европским стандардима, односно сродним документима које је објавио CEN. До истог датума Институт је објавио 10.276 српских стандарда и сродних докумената у области електротехнике који су идентични са одговарајућим европским стандардима, односно сродним документима које је објавио CENELEC. Поред тога, Институт је до истог датума преузео 1.185 европска стандарда и сродна документа која је објавио Европски институт за стандарде у области телекомуникација ETSI. Другим речима, према подацима добијеним 30. јуна 2022. године од европских организација за стандардизацију CEN и CENELEC, Институт је преузео око 99 % свих европских стандарда или, тачније, 99,70 % европских стандарда (укључујући 99,57 % хармонизованих) које је објавио CEN, а који су до тог датума морали да буду имплементирани на националном нивоу у земљама чланицама ЕУ и Европске асоцијације за слободну трговину (EFTA), као и 96,73 % европска стандарда (укључујући 94,87 % хармонизованих) које је објавио CENELEC.

Планом доношења српских стандарда и сродних докумената за 2023. годину, као и за сваку наредну годину после ње, биће предвиђено доношење око 1.500 српских стандарда који су идентични одговарајућим европским, јер је то просечан број стандарда које CEN и CENELEC укупно објаве у току једне године и који се морају преузети на националном нивоу у прописаним роковима¹. Другим речима, то значи да је рад свих комисија за стандарде у Институту синхронизован са радом одговарајућих техничких радних тела (комитета и поткомитета) европских организација за стандардизацију, тј. да ће европски стандарди и сродни европски документи бити преузимани као одговарајући српски документи у роковима

стандардизацију у области електротехнике (CENELEC) крајњи рок је 12 месеци рачунајући од дана када је стандард одобрен (dor), а за европске стандарде које је та организација развила у сарадњи са Међународном електротехничком комисијом (IEC) на основу Дрезденског споразума рок је девет месеци од дана када је стандард одобрен (dor).

које одређују CEN и CENELEC.

Имајући у виду укупан број планираних европских стандарда, њихово преузимање у 2023. години ће се вршити претежно методом проглашавања. Иако је за кориснике најкорисније превођење стандарда, ова метода ће бити коришћена у случајевима када заинтересоване стране желе и могу да обезбеде квалитетне стручне преводе европских, међународних или националних стандарда других земаља који служе као основа за доношење одговарајућих српских стандарда, односно финансијска средства која су потребна за прибављање таквих превода по тржишним условима. Институт је у претходном периоду објавио значајан број стандарда на српском језику чије преводе су доставиле заинтересоване стране. Иако ће се у остварењу овог циља у највећој мери ослањати на екстерне ресурсе, Институт ће такође ангажовати и своје материјалне и људске ресурсе у мери у којој то постојећи капацитети дозвољавају. Значајну подршку објављивању стандарда на српском језику представљају и сопствени ресурси Института, односно софтвер за превођење Традос који запослени Института користе за превођење нових издања стандарда претходно објављених на српском језику. Осим тога, измењена су интерна правила стандардизације у делу којим се утврђује обавеза да се, под одређеним условима и према утврђеним критеријумима, нова издања стандарда који су претходно били објављени на српском језику такође доносе на српском језику.

С обзиром на чињеницу да су заинтересоване стране у нашој земљи до сада имале приступ нацртима стандарда само увидом у просторијама Института, на крају трећег квартала 2020. године Институт је омогућио свим заинтересованим странама бесплатно читање националних, европских и међународних радних докумената у фази јавне

расправе и давање коментара на текстове тих докумената преко веб сајта Института. Према доступним подацима у време израде овог плана, предвиђено је да 1.020 нацрта европских радних докумената буде стављено на јавну расправу у 2023. годину чиме ће они бити доступни свим корисницима у нашој земљи а према динамици њиховог развоја за које су надлежна европска техничка тела.

Могући ризици, односно разлози за неостваравање плана доношења српских стандарда и сродних докумената за 2023. годину су:

- могућа мања одступања од утврђене динамике доношења и објављивања европских и међународних стандарда и сродних докумената због пандемије COVID-19, односно њиховог преузимања као српских стандарда и сродних докумената, јер је већи број комисија за стандарде своје годишње планове засновао на преузимању европских стандарда и сродних докумената који су у време израде и доношења тих појединачних планова, као и овог плана, били у разним фазама развоја,
- недовољно учешће српских стручњака да добровољним радом у комисијама за стандарде допринесу доношењу српских стандарда и сродних докумената, као и њиховој хармонизацији са међународним и европским;
- недовољно придавање значаја раду чланова комисија за стандарде у организацијама које су их делегирале, што у зависности од епидемиолошке кризе проузрокује неодазивање седницама комисија за стандарде преко ZOOM апликације и недостављањем попуњених гласачких листова код дописних седница а у случају нормалног стања нередовним долажењем чланова на састанке комисија за стандарде.

Табела 1 – Преглед планираног броја српских стандарда и сродних докумената по комисијама за стандарде и методама преузимања

Ред. бр.	Ознака комисије за стандарде	Назив комисије за стандарде, односно уже области стандардизације	Број стандарда и сродних докумената		
			Метода рр (српски језик)	Методe рs и рg (енглески језик)	УКУПНО
А.1 Одељење за металургију, машинство, грађевинарство и саобраћај					
1.	A228	Туризам и сродне услуге	0	2	2
2.	A331	Поштански саобраћај	0	3	3
3.	B082	Рударство	10	1	11
4.	B184/SS1	Савремени керамички материјали	0	7	7
5.	B321	Експлозивни за цивилну употребу	0	60	60
6.	C017-1	Методe хемијске анализе гвожђа и челика	1	2	3
7.	C017-2	Челик	7	47	54
8.	C026	Бакар и легуре бакра	1	10	11
9.	C079	Лаки метали и њихове легуре	2	4	6
10.	C119	Металургија праха	1	5	6
11.	C135	Испитивање без разарања	5	6	11
12.	C164	Механичка испитивања метала	3	18	21
13.	C263/SS1	Сигурно чување новца, вредносних предмета и носилаца података	0	4	4
14.	I211	Географске информације	0	18	18
15.	M010	Технички цртежи, толеранције, зупчаници, лежаји и навојни спојеви	9	79	88
16.	M011	Посуде и опрема под притиском	0	17	17
17.	M022	Друмска возила	0	8	8
18.	M023	Трактори и машине за пољопривреду и шумарство	0	38	38
19.	M039	Високе производне технологије, машине алатке и ситан алат	0	7	7
20.	M044	Заваривање и сродни поступци	0	57	57
21.	M049	Гасни апарати	0	25	25
22.	M057	Котловска постројења и цевоводи	0	38	38
23.	M070	Мотори са унутрашњим сагоревањем	3	5	8
24.	M096	Дизалице, опрема за дизање и континуални транспорт	8	20	28
25.	M108	Механичке вибрације и удари	0	1	1
26.	M115	Хидрауличне машине, криогена техника, мерење протока флуида у затвореним цевоводима и количине топлотне енергије мерење	4	64	69
27.	M127	Машине за земљане радове	0	14	14
28.	M153	Индустријске арматуре	0	19	19
29.	M178	Лифтови, покретне степенице и покретна газашта	0	10	10
30.	M180	Сунчева енергија	1	1	2

31.	M199	Безбедност машина	0	32	32
32.	PKS C174	Племенити метали	0	2	2
33.	M234	Гасна инфраструктура, опрема за природни и течни нафтни гас	2	17	19
34.	M295	Уређаји за грејање и грејна тела	0	12	12
35.	P256	Примене на железници	0	98	98
36.	B082/PKS B067	Нафтно рударство	0	22	22
37.	R188	Бродоградња и поморске конструкције	0	15	15
38.	S020	Ваздухопловство	0	186	186
39.	U043	Акустика у грађевинарству	1	4	5
40.	U059	Зграде и инжењерско-грађевински објекти	1	12	13
41.	U071	Бетон и компоненте бетона, армирани бетон и преднапрегнути бетон	1	16	17
42.	U071/PKS 1	Бетон и компоненте бетона, армирани бетон и преднапрегнути бетон – Цемент и креч	0	6	6
43.	U071/PKS 2	Бетон и компоненте бетона, армирани бетон и преднапрегнути бетон - Камен и агрегати	0	13	13
44.	U113	Хидрометрија	4	3	7
45.	U125	Елементи за зидање и покривање кровова	0	5	5
46.	U162	Врата, прозори и грађевинско стакло	0	23	23
47.	U163	Топлотна техника у грађевинарству	0	27	27
48.	U165	Снабдевање водом и инжењерство отпадних вода	1	31	32
49.	U166	Димњаци	0	4	4
50.	U182	Геотехника	2	16	18
51.	U189	Керамичке плочице и санитарна опрема	2	2	4
52.	U227	Материјали за путеве	2	17	19
53.	U247/SS1	Системи аутоматског управљања и надзора у зградама	0	8	8
54.	U250-1,8	Основе прорачуна конструкција, дејства на конструкције и сеизмички прорачун	0	15	15
55.	U250-2	Пројектовање бетонских конструкција	0	5	5
56.	U250-3,4,9	Челичне конструкције, спрегнуте конструкције од челика и бетона и алуминијумске конструкције	0	27	27
57.	U250-5,6	Прорачун дрвених и зиданих конструкција	0	2	2
58.	U346	Конзервација културног наслеђа	0	6	6
59.	U 442	Информационо моделирање објеката - BIM	3	10	13
60.	Z021/PKS U092	Безбедност од пожара – Техничке мере безбедности зграда од пожара	0	15	15
61.	Z104	Логистика, контејнери за транспорт терета и унутрашњи транспорт	0	12	12
62.	Z169	Светлост и осветљење	0	9	9
63.	Z204	Безбедност друског саобраћаја и интелигентни транспортни системи	0	28	28
64.	Z226	Опрема пута	1	3	4
65.	Z226/ PKS 1	Опрема пута - Заштитне ограде на путевима	3	11	14
Одељење за металургију, машинство, грађевинарство и саобраћај укупно:			78	1304	1382

A.2 Одељење за хемијске технологије, пољопривреду, шумарство, безбедност, животну средину и опште стандарде					
66.	A012	Величине, јединице и мерни инструменти	1	4	5
67.	A207	Системи менаџмента заштитом животне средине	3	1	4
68.	A260	Менаџмент људских ресурса	1	0	1
69.	A268	Одрживост и друштвена одговорност	1	0	1
70.	A292	Безбедност и отпорност	0	5	5
71.	A301	Менаџмент енергијом и уштеда енергије	0	2	2
72.	B028-1	Мазива и сродни производи	3	3	6
73.	B028-2	Горива нафтног порекла	4	28	32
74.	B048	Лабораторијска опрема	0	5	5
75.	B238	Чврста биогорива	4	11	15
76.	B336	Битумен, битуменска везива и флексибилне траке за хироизолацију	1	14	15
77.	C107	Корозија и заштита материјала од корозије металним и другим неорганским превлакама	4	26	30
78.	CASCO	Оцењивање усаглашености и менаџмент квалитетом	8	10	18
79.	D083	Опрема за спорт, рекреацију и игралишта	0	36	37
80.	D089	Плоче на бази дрвета	3	0	3
81.	D089/PKS H061-11	Плоче на бази дрвета – Адхезиви	0	13	13
82.	D136	Намештај	0	21	21
83.	D218	Обло дрво и резана грађа	2	4	6
84.	D218/PKS D038	Обло дрво и резана грађа - Трајност дрвета и производа на бази дрвета	0	9	9
85.	E034-12	Сензорске анализе	0	3	3
86.	E034-17	Системи менаџмента безбедношћу хране	0	0	0
87.	E034-2,11	Семе и плодови уљарица, масти и уља биљног и животињског порекла и њихови споредни производи	4	7	11
88.	E034-4	Жита, махуњаче и њихови производи	2	5	7
89.	E034-4/PKS E034-10	Жита, махуњаче и њихови производи – Храна за животиње	0	4	4
90.	E034-5	Млеко и производи од млека	2	4	6
91.	E034-9	Микробиологија и биотехнологија	5	22	27
92.	E034-3	Воће, поврће и њихови производи	4	0	4
93.	E034-7,8,15	Зачини, чај, кафа и какао	2	0	2
94.	E126	Дуван, производи од дувана и упаљачи	1	4	5
95.	E153	Машине за прехранбenu индустрију	0	7	7
96.	E194	Посуђе и прибор у додиру са храном	0	5	5
97.	E275	Анализа хране - Хоризонталне методе	1	10	11
98.	F038	Текстил	4	33	37

99.	F094	Заштитна одећа и заштитна опрема	5	45	50
100.	F219	Еластичне, текстилне и ламинатне подне облоге	0	7	7
101.	G045	Гума и производи од гуме	4	23	27
102.	G061	Пластичне масе	5	60	65
103.	G120	Кожа и обућа	0	17	17
104.	H006	Целулоза, папир и картон	6	15	21
105.	H035	Боје, лакови и сродне технологије и производи	4	75	79
106.	H047	Хемија	0	1	1
107.	H054	Етарска уља	1	0	1
108.	H130	Графичка технологија,	5	5	10
109.	H134	Ђубрива, оплемењивачи земљишта и биостимулатори биљака	2	11	13
110.	H146	Квалитет ваздуха	1	15	16
111.	H147	Квалитет воде	2	49	51
112.	H190	Квалитет земљишта	3	10	13
113.	H193	Природни гас	0	16	16
114.	H217	Козметика	0	12	12
115.	M039-4	Машине за обраду дрвета	0	10	10
116.	Z021	Безбедност од пожара	0	17	17
117.	Z043	Заштита од буке	4	9	13
118.	Z052	Безбедност дејчјих играчака и заштита потрошача	1	14	15
119.	Z076	Медицинска средства	4	133	137
120.	Z085	Заштита од јонизујућег зрачења	0	6	6
121.	Z106	Стоматологија	2	36	38
122.	Z172	Оптика, фотоника и заштита очију	0	17	17
123.	Z183	Циркуларна економија и управљање отпадом	2	27	29
124.	Z229	Нанотехнологије	1	4	5
125.	Z261-5	Амбалажа	1	6	7
Одељење за хемијске технологије, пољопривреду, шумарство, безбедност, животну средину и опште стандарде укупно:			113	936	1.049
A.3 Одељење за издавачку делатност и превозије					
126.	A037	Терминологија	0	4	4
127.	A046	Информације и документација	1	5	6
Одељење за издавачку делатност и превозије укупно:			1	9	10
УКУПНО ЗА ОПШТЕ ОБЛАСТИ СТАНДАРДИЗАЦИЈЕ:			192	2.249	2.441
B.1 Одељење за електротехнику и енергетику					
128.	N001	Терминологија	2	0	2
129.	N002	Обртне електричне машине	0	11	11
130.	N003	Структуре и елементи информација, принципи идентификације и означавања, документација и графички симболи	0	6	6
131.	N004	Хидрауличне турбине	0	5	5

132.	N005	Парне турбине	0	2	2
133.	N009	Електрична опрема и системи на железници	0	40	40
134.	N010	Флуиди за примену у електротехници	0	11	11
135.	N011	Надземни водови	5	9	14
136.	N013	Општи аспекти за снабдевање електричном енергијом, мерење електричне енергије и управљање оптерећењем	0	26	26
137.	N014	Енергетски трансформатори	0	26	26
138.	N015	Изолациони материјали у електротехници	0	26	26
139.	N017	Високонапонска постројења	0	29	29
140.	N020	Електрични каблови	1	19	20
141.	N021	Ћелије и батерије	0	64	64
142.	N022	Енергетска електроника и полупроводничке компоненте	0	33	33
143.	N023	Електроинсталациони прибор	2	67	69
144.	N025	Физичке величине и јединице	0	4	4
145.	N026/SS2	Електролучно заваривање	0	3	3
146.	N031	Електрични уређаји у потенцијално експлозивним атмосферама	0	36	36
147.	N032	Осигурачи	0	9	9
148.	N033	Енергетски кондензатори	0	2	2
149.	N034	Сијалице и придружена опрема	2	40	42
150.	N040	Електронске компоненте	0	51	51
151.	N044/SS2	Безбедност машина - електротехнички аспекти	0	4	4
152.	N048	Електромеханички саставни делови и механичке конструкције за електронске уређаје	0	14	14
153.	N057	Управљање и комуникација у електроенергетском систему	0	16	16
154.	N061	Перформансе и безбедност електричних апарата за домаћинство и сличних електричних апарата	4	160	164
155.	N064	Електричне инсталације	9	23	32
156.	N078	Рад под напоном	0	8	8
157.	N079	Алармни системи	0	10	10
158.	N081	Заштита од атмосферског пражњења	0	8	8
159.	N082	Соларни фотонапонски енергетски системи	0	11	11
160.	N085	Опрема за мерење електричних и електромагнетских величина	0	9	9
161.	N088	Ветроенергетски системи	0	15	15
162.	N094	Електромеханички и електрични мерни релеји и заштитна опрема	0	51	51
Одељење за електроенергетику и електронику укупно:			25	848	873
Б.2 Одељење за телекомуникације и информационе технологије					
163.	I1/06/SS2	Телекомуникације, размена информација и менаџмент подацима	0	16	16
164.	I1/07	Софтверски инжењеринг, примена ИТ у образовању и Интернет	3	5	8
165.	I1/31	Аутоматска идентификације и обухватање података и електронска размена података	0	5	5

166.	I215	Информатика у здравству	0	24	24
167.	I224	Идентификација, картице, финансијске услуге и технике безбедности у ИТ	3	23	26
168.	N045/SS2	Нуклеарна инструментација	0	15	15
169.	N051/SS2	Феритни материјали и суперпроводност	0	12	12
170.	N062	Електроmedizinски уређаји	1	57	58
171.	N065	Мерење и управљање у индустријским процесима и међусобно повезивање ИТ уређаја	1	83	84
172.	N086	Комуникациони проводници, каблови, компоненте, прибор, уређаји и системи	1	128	129
173.	N100/SS2	Аудио, видео и мултимедијални системи, уређаји и опрема	1	25	26
174.	N104	Услови околине, класификација и методе испитивања	1	18	19
175.	N210	Електромагнетска компатибилност	3	69	72
176.	NETSI	Телекомуникационе технологије	1	19	20
Одељење за телекомуникације и информационе технологије:			15	499	514
УКУПНО ЗА ОБЛАСТИ ЕЛЕКТРОТЕХНИКЕ, ИНФОРМАЦИОНИХ ТЕХНОЛОГИЈА И ТЕЛЕКОМУНИКАЦИЈА:			40	1.347	1.387
УКУПНО:			232	3.596	3.828

Табела 2 – Преглед броја српских стандарда и сродних докумената по фазама и месецима израде

Фаза израде	Број стандарда и сродних докумената по месецима												УКУПНО (на српском и енглеском језику)
	Јан.	Феб.	Март	Апр.	Мај	Јун	Јул	Авг.	Сеп.	Окт.	Нов.	Дец.	
Нацрт стандарда	130	102	184	104	86	118	72	74	88	59	35	16	1.068
Дефинитивни текст нацрта	123	87	119	146	181	170	128	152	131	150	184	111	1.682
Стандард	108	85	154	138	234	145	207	167	102	111	105	187	1.743

Табела 3 – Преглед броја српских стандарда и сродних докумената којима се преузимају европски стандарди и сродни документи по фазама и месецима израде

Фаза израде	Број стандарда и сродних докумената по месецима												УКУПНО (на српском и енглеском језику)
	Јан.	Феб.	Март	Апр.	Мај	Јун	Јул	Авг.	Сеп.	Окт.	Нов.	Дец.	
Нацрт стандарда	130	76	136	62	73	98	65	68	79	47	34	12	880
Дефинитивни текст нацрта	121	85	105	106	149	155	116	136	120	134	155	109	1.491
Стандард	106	84	150	124	194	113	193	154	90	103	94	146	1.551

Табела 4 – Преглед броја српских стандарда и сродних докумената којима се преузимају међународни стандарди и сродни документи по фазама и месецима израде

Фаза израде	Број стандарда и сродних докумената по месецима												УКУПНО (на српском и енглеском језику)
	Јан.	Феб.	Март	Апр.	Мај	Јун	Јул	Авг.	Сеп.	Окт.	Нов.	Дец.	
Нацрт стандарда	0	17	40	32	8	12	4	5	6	11	1	2	138
Дефинитивни текст нацрта	1	2	14	40	29	8	10	8	4	11	19	2	148
Стандард	2	1	3	14	40	29	8	10	8	4	7	23	149

Табела 5 – Преглед броја српских стандарда и сродних докумената који се доносе на српском језику по фазама и месецима израде

Фаза израде	Број стандарда и сродних докумената по месецима												УКУПНО (на српском језику)
	Јан.	Феб.	Март	Апр.	Мај	Јун	Јул	Авг.	Сеп.	Окт.	Нов.	Дец.	
Нацрт стандарда	0	22	25	30	19	29	21	22	10	6	3	4	191
Дефинитивни текст нацрта	7	12	7	8	10	19	18	25	18	22	54	6	206
Стандард	5	5	12	8	8	10	18	18	21	16	21	63	205

Табела 6.1 – Преглед броја предлога стандарда и сродних докумената од заинтересованих страна за план доношења за 2023. годину

Ред. бр	Назив организације	Укупан број предложених стандарда						
		европски		међународни		изворни	остали	
		на српском	на енглеском	на српском	на енглеском		на српском	на енглеском
1.	Агенција за лекове и медицинска средства	11	1	18				
2.	Дирекција за мере и драгоцене метале	3	30		1			
3.	Techart doo		1					
4.	Технологија Застава				1			
5.	Агенција за енергетику Републике Србије	1		1				
6.	Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре	ИСС је дописом обавештен да ово министарство нема предлоге поводом припреме плана доношења српских стандарда.						
7.	Министарство рударства и енергетике	3	3		4	35	2	
8.	Министарство унутрашњих послова	Достављен захтев за стандарде Уједињених нација у пословима размињања (IMAS-International Mine Action Standards)						
9.	Министарство трговине, туризма и телекомуникација		3		1			
10.	Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде	ИСС је дописом обавештен да немају предлоге за доношење стандарда						
11.	Рател	ИСС је дописом обавештен да немају захтеве за доношење стандарда						
12.	Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања	ИСС је дописом обавештен да се планира иновирање прописа и да ће користити стандарде из области грађевинарства али да у овом тренутку не располажу подацима о потребним стандардима и да зато није достављена попуњена табела.						

Табела 6.2 – Преглед броја унетих српских стандарда и сродних докумената од заинтересованих страна за план доношења за 2023. годину

Ред. бр	Назив организације	Број планираних стандарда који су унети у план за 2023.						
		европски		међународни		изворни	остали	
		на српском	на енглеском	на српском	на енглеском		на српском	на енглеском
1.	Агенција за лекове и медицинска средства	3	1	2				
2.	Министарство трговине, туризма и телекомуникација		1		1			
3.	Министарство рударства и енергетике		1		1	8		
4.	Агенција за енергетику	1		1				

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

На основу захтева за усвајање српских стандарда у 2023. години које су Институту доставили државни органи, јавна предузећа и установе као и привредна друштва, у даљем тексту представљени су резултати извршених анализа.

Агенција за енергетику Републике Србије је предложила превођење једног европског и једног међународног стандарда. Предлагач ће обезбедити иницијалне преводе ових стандарда до краја првог тромесечја 2023. године тако да су стандарди унети у план за 2023. годину.

Министарство рударства и енергетике затражило је усвајање 4 међународна стандарда на енглеском језику. Након анализе утврђено је да је један стандард већ објављен као српски стандард на енглеском језику, да два стандарда имају исти предмет и подручје примене као већ објављени европски стандарди док је један стандард стављен у план за доношење на енглеском језику. Сектор за електротехнику, Одсек за електроенергетске и техничке послове овог министарства је тражило да се донесе национални прилог за РС за европски стандард за надземне електричне водове NNA EN 50341-1:2012. Овај документ је у изради од стране радне групе националних тела региона. На основу извештаја/информације председника Регионалне радне групе број 2599/4-30-02/2022 од 27. септембра 2022. године Стручни савет за стандардизацију у областима електротехнике, информационих технологија и телекомуникација донео је одлуку да се национални прилог уврсти у Нацрт плана доношења српских стандарда и сродних докумената за 2023. годину. Од Сектора за нафту и гас овога министарства тражено је доношење два европска стандарда на српском језику, два DEFENCE стандарда и један међународни стандард на енглеском језику. Након анализе утврђено је да су два европска стандарда која су тражена да се донесу на српском језику већ донета а један међународни стандард је увршен у план за доношење на енглеском језику. Захтев за доношење DEFENCE стандарда није увршен у план јер ти документи нису у надлежности Института. Од Сектора за рударство и геолошка истраживања овог министарства тражена је ревизија укупно 35 изворна стандарда као и израда два нова стандарда. Овај сектор при министарству има свог представника у комисији за стандарде за рударство и на седници ове комисије је договорено да се у план за наредну годину унесе 7 изворних стандарда а да ће се евентуално додатни изворни стандарди уносити сукцесивно као ванплански у 2023. годину. Осим ових изворних стандарда у план за наредну годину су унета и три међународна стандарда на српском језику и један стандард да се донесе методом прештампавања.

Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре и Рател су дописима обавестили Институт да потребу за српским стандардима исказују преко својих представника у комисијама за стандарде из ових области и да немају захтеве за план за 2023. годину.

Из делокруга надлежности Управе за безбедност и здравље на раду, као органа у саставу Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања најављена је измена Уредбе о изменама и допунама Уредбе о безбедности и здрављу на раду на привременим или покретним градилиштима, приликом чега ће користити стандарде из области грађевинарства. Имајући у виду да у време достављања предлога за план ово министарство није располагало подацима који међународни и европски стандарди ће бити преузети, евентуалне потребе овог министарства ће бити задовољене ванпланским активностима.

Министарство трговине, туризма и телекомуникација је доставила предлог да се у 2023. години један међународни и три европска стандарда донесу на енглеском језику. Два европска стандарда су већ донета на енглеском језику у августу ове године док ће један европски стандард бити унет у план за наредну годину као и један међународни.

Технологија Застава је исказала потребу за међународним стандардом који би заменио повучени изворни стандард. Након анализе утврђено је да је међународни стандард већ објављен као српски стандард на енглеском језику.

Techard doo је тражио да се донесе један европски стандард на енглеском језику али је претрагом утврђено да је он објављен у претходном периоду.

Агенција за лекове и медицинска средства је у допису навела укупно 30 стандарда од којих је тражено 6 европских и 24 међународна стандарда да се донесе на српском језику. Од 11 европских стандарда тражених на српском језику, два стандарда је већ објављено на српском језику, два је повучено а два стандарда су у фази израде. На основу анализе, од укупно 30 стандарда 16 стандарда су објављена на српском језику, у план су унета три европска стандарда као и два међународна стандарда који се планирају донети на српском језику. Осим тога, анализом је утврђено да су три међународна стандарда замењена другим ознакама на међународном нивоу, два су повучена а један је у фази израде.

Дирекција за мере и драгоцене метале је тражила укупно 34 стандарда да буде уврштено у план за 2023. годину. Три стандарда су тражена да се донесу на српском језику док за друге стандарде са листе није назначено на којем језику треба да се донесу. Од укупно 34 стандарда са листе, тражено је да се изврши ревизија 10 европских стандарда. Након контакта са представницима дирекције око разјашњења захтева за ревизију европских стандарда утврђено је да су исти грешком унети. У вези превода три европска стандарда предлагач је изјавио да не може да обезбеди њихове преводе, па стандарди и нису унети у план. Уколико у наредном периоду буду обезбеђени њихови преводи, они ће се ванплански и унети.